

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA U ZAGREBU.

Br. 5.

U Zagrebu 1926. god.

Godište XXII.

Od Gračaca do Prosenjaka.

Dr. Miroslav Hirtz.

Zagreb.

Prva ozraka zore našla nas je već na okupu pred našim prenoćištem u Gračacu . . .

Dok smo sve za put spremili i ručali, zabijelio je već i dan, a stigli su i naši pratioci Mile Samardžija i Ilija Čanković iz Tomingaja sa jednim konjčetom, malenim bušakom, na kojega smo natovarili naš prtljag.

Oko pete juturnje ure kretao se već naš mali karavan cestom, što vodi iz Gračaca u smjeru prema Obrovcu, a između Crnopca, Rastovache, Jelova Vrška, Velike Vrbice i Bukovice.

Okolo nas krš i sve sama sitna bukva. Vrijeme nije bilo baš povoljno. Nebom su se vijali tmasti oblaci, a duvao je i jak vjetar, da se riječ jedva mogla na veću daljinu razumjeti. Gore u podnebesju pirila je bura, jer su se oblaci nadbijali u dva protivna smjera, dajući na časove mjesta provedrići. Na cesti u ovo jutarnje doba osim nas jošte nije bilo nikoga. Pa i sama priroda kao da je kunjala jošte polusne na. Kroz šumor vjetra čula se kadšto iz neposredne blizine po koja sitna ptica ili skakavac.

Onda je od nekud naletio sokokliktar, zaokružio nad našim glavama i pošto je zapjevalo nekoliko puta »kli, kli, kli«, odletio je nekud u planinu prema stranama Crnopca . . .

U ovom raspoloženju pomicali smo se lagano prema dalmatinskoj medji. Moji drugovi daleko su izmakli napravo, dočim sam ja bio nešto zaostao, jer mi je Ilija Čanković svašta pričao iz svojeg čobanskog života, najviše o zmijama kako se narod u onom kraju od njih lječi, pa sam putem bilježio. Kazivao mi je i jednu basmu od ljute zmije zatočnice (vipere), koja mu je malo dana prije uklala najljepšu bijelu ovcu . . .

Kod prvoga sedla prema Prosini učinili smo stanku, jer smo pred sobom zagledali na podnožju Crnopca veliku rastrganu kamenaru i u njoj više orijaških kukova, koji oblikom u mnogom sliče kakovima Strogira povrh Jablanca. Moji drugovi dr. Simonović, dr. Poljak i Šarinić nestali su za čas u kršu da snime značajne kukove, dočim je Mile ostao uz konjče na cesti, a ja sjedoh na neku kamenu ploču, da uživam u krasoti velebitskoga jutra. Da bude konjčetu lakše, skinuli smo mu sa samara teret i ostavili ga da brsti bukov list uz kraj ceste. Prije polaska slikali smo jošte naš karavan sa malim strpljivim bušakom . . .

Sa ovoga sedla ili, kako u onom kraju govore, sa ove ulijegi, sašli smo strmenitim prečacem u dolac Prosinu, gdje su dva stana, Laze i Bogdana Dragičevića. Stanovi su pokriveni mlačevinom (mlaćenom slamom, koja se ne lomi).

Po običaju okupili su nas u času svi stanari, medju njima i starac Lazo, kojemu je više od 80 godina. Lazo se obradovao, kad je dr. Simonović

stao pokazivati svoje snimke od prije 15 godina i kad mu je darovao sliku njegova sina.

Lazo je glavar bogate kuće. U njega imade osam volova, troje konja, osamdeset ovaca, a koza jače od stotine. Ima i deset sudova pčela i troje pasa. Pčele drži u trnčicama i u šupljem drvu, koje se zove lubura.

Legosmo na mekanu tratinu, da malo otpočinemo, založimo i napravimo plan glede uspona na Crnopac, koji se upravo pred nama dizao u gotovo puštoj goleti. Kažu, da je uspon na Crnopac sa dalmatinske strane najzgodniji upravo iz Prosine.

Razumije se, dugo nismo okljevali. Ostavili smo u dolcu konje sa Samardžijom i Sarinićem, koji se nije osjećao najbolje, dok smo mi drugi, predvodjeni Bogdanom Dragičevićem, stali se verati uz bočine Crnopca. Najprije smo došli na Tavan Dragičevića, zeleni zaravanak, gdje smo pod jednom mukinjom kratak čas počivali, jer je dr. Simonović putem botanizirao i morao da skupljene bitke spremi u herbarij. Druga terasa zove se Planina Dragičevića, a treća Vasanova Korita. Između Tavana i Plane ima jedna bezdanica, pored koje prolazi nogostup, i kako se ne vidi njezino uzano ždrijelo, dok čovjek upravo ne nagazi na nju, mogao bi nastradati, kad ne bi bilo vodiča. Vasanova Korita nazvana su tako po Vasi Dragičeviću, koji je ovdje po ljetu stanovaо sa blagom te imao i svoju torinu. Na Planini našao sam u travi pero od jarebice kamenarke (Steinhuhn), što me je donekle iznenadilo, jer nisam držao, da ova vrsta mediteranske kokoške ide tako visoko. U Vasanovim Koritimima imade nekoliko debelih bukovih stabala, a na tlu leži jošte i nekoliko trulih jelovih trupina, živi i mrtvi ostaci nekadašnje krupne šume na Crnopcu. Bogdan Dragičević jošte pamti, dok je Crnopac bio krupna šuma, koja se djelomice sama posušila, a djelomice je izgorjela. U Vasanovim Koritimima iznenadila nas je množina žutoga srčenika (Gentiana lutea), koji ovdje zovu siljevina. Dr. Simonović snimio je čitav jedan šumarak ove planinske krasotice, koja izraste do veličine čovjeka a cvate žutim cvjetovima.

Od drveća i grmova raste po obroncima Crnopca mukinja, jasenić, hrastić, crnograbić, rašeljka, lipa, favorić, klenić, cerić, smilječ i glogić.

Dok je na Crnopcu bilo krupne šume, bilo je u njem i zvjerova, dapače i medvjeda. Još danas su živi Petar Dragičević i sin mu Todor, koji su pobili u Crnopcu šest medvjeda. Danas se nadje u Crnopcu od zvjerova samo jošte kurjak i kuna šipilarica (Steinmarder). Orlova, jejina i golubova jamara (Grottentaube) imade dosta, a tako i puhova. Nadje se i po koji zec kamenjak. Od sitnih ptica najobičnije su bjeloguze (Steinschmätzer) i kosovikamenari ((Steinmerle).

Na vrh Crnopca dodje vješt planinar za tri sata. Osim dalekoga vidika Crnopac sam po sebi nema čara. Pusta je to gorska kamenara s nešto oskudne vegetacije, a bez svake slikovitosti i mnogoličnosti u svojem kršu. Pa ni iste duljive, koje ovdje zovu dumanji, nemaju one privlačivosti kao druguda po Velebitu.

Sa Crnopca se otvara vidik na Prominu, Dinaru, Zrmanjsku dolinu, Bukovicu, Ravne Kotare, pa dalje onamo sve do Zadra, gdje se kroz maglenu koprenu cakli more. Vidi se jošte čitava trupina Južnoga Velebita, u kojoj se naročito ističu Tulove Grede i Sveti Brdo, napokon Gračacko Polje i Ličko Polje, a u njem značajno brdo Zir.

Poslije slaza u Prosinu slikali smo porodicu Dragičevića, mušku i žensku čeljad te sitnu djecu, njih 13 na broju, sve u svečanoj narodnoj nošnji muškarce sa tokama. Uslikali smo jošte kuk Popovu Kapu.

U to je počela da pada večer, pa smo se zaputili Radnim Dolcem do mesta Ponjevitovac pod brdom Klekocem, gdje stoji uz samu cestu, što se mota prema Obrovcu, kuća i birtija Bogdana Dragičevića, našega vodića po Crnopcu. U potleušici, pokrivenoj na pola šimlom na pola eternitom, našli smo konačište. Ležali smo dakako na tlu u sijenu jedan pored drugoga u samoj birtiji, koja ima s desne strane konobu, s lijeve kuhinju. Spavalo se slabo jer je Ponjevitovac stanica za putnike, koji prelaze ovuda iz Gračaca u Obrovac i obratno. Nekoliko puta zadrndala su pred kućom kola, a potom zaškrinuo kračun, jer su Bogdan ili sin Todor morali otvoriti putnicima, da ih podyore vinom ili rakijom. Došljaci slabo su marili za nas umorne planinare. Bucili su i vikali, i gotovo svaki od njih, kad je ušao, pitao je: »Ko su ovi? A štade? Beru li trave ili traže rude?« Bogdan je uzvraćao, kako je najbolje znao.

I tako je to išlo kroz čitavu noć: drndanje kola, škripa kračuna, lupanje vratima, urlanje pijanih glasova... Šarinić nije mogao ni oka da stisne. Nekoliko puta odilazio je u noć, misleći, da će mu možda ipak san na oči. Ja sam slijedio njegov primjer. Vani je bila hladna, ali zvjezdovita noć, u kojoj se na daleko čula monotona pjesma zrikavaca: crrr... crr...

Idućega dana ranim jutrom krenuli smo prema Prosenjaku. Išli smo najprije cestom, na kojoj smo sreli neku ženu, koja je zgrbljena nosila na ledjima »balu« sijena, barem 60 kg. tešku. Onda smo presjekli vijugu ceste i zašli na okuku za Prosenjak, gdje smo sastali četiri mlade žetelice, koje su se vraćale u Prosinu sa Ljubovića, gdje su žele. Dr. Simonović mora dakako da ih slika. One se najprije nečkaju, nešto od stidljivosti, ali više zato, jer se boje, da se plača. Jedna od njih i pita: »A plača li se?« Druga opaža: »Ja ne znam da se slikam!«, a treća i četvrta samo se rumene i nešto potiho izmedju sebe šapču, što se ne može razumjeti. Konačno ih dr. Simonović predobije, pokazujući im slike, pa im kaže, da će i one takve slike dobiti. A kad ih je uslikao, zapita jedna od njih: »A bi li dali sliku da vidim?«

Pripristo djevojče nije znalo što je fotografsko umjeće i, kako se prvi puta u životu slikalo, držalo je u svojoj naivnosti, da može njezina slika biti tako brzo gotova.

Bijahu to žetelice Joka, Mika (Milica), Stevanija i Drája Dragičević iz Prosine. Na glavi je svaka imala narodnu crven-kapu, a preko nje bijeli rubac, koji nose samo oida, kad idu u Liku na posao, jer im se tako rugaju, ako dodju u crven-kapama. Upadalo je u oči, što je svaka opasala šarenu kupovnu opregu, i to je smetalo sklad narodne nošnje.

Neko vrijeme proveli smo zatim u Dolcu ispod Crnopca, gdje je dr. Simonović slikao neki čunjasti kuk, sličan glavi sladora, sa suharom na vrhu, a dr. Poljak neku gužvaru od zamršenih slojeva u donjoj kredi. Dok su oni slikali, ja sam po prisajnjim položajima uz kamene okrajke Dolca uhodio gusistarice i zmije... Bio je upravo predivan dan. Nebo vedro bez oblačka, a na zemlji gotovo svečana tišina. Noge su uživale upadajući do gležnja u svilenu meku travu, čije je vlati nježno previjao lahor. U jutarnjem svjetlu sunca Dolac je vrvio od skakavaca. Kadšto je na osamljeno kamenje priletila i koja sitna ptica, beloguga ili udovica (Rotschwanz), ali se nije oglasila, već nas samo začudjeno promatrala. Preletilo je i jedno oveće jato golubova ja mara... Kad smo u Dolcu obavili posao, podijelili smo se u dvije skupine. Jedna skupina, u kojoj su bili dr. Simonović i nosač Čanković, pošla je nekim prodoljem ispod Prologa, dočim je druga skupina, u kojoj sam bio ja i Mile sa konjčetom, krenula uza stranu kamenitim putem ispod Čelavca. Sastanak je bio uređen u sedlu navrh brda.

Vijugav put, na kojem su se poznali i tragovi kolotečina, vodio je amo tamо kroz krš i male bukove šumarke, a znatnom strminom, s koje se otvara veleban pogled na čitavu gromadu Crnopca. Na jednom zavoju naletilo je od nekuda

golemo jato crnih ptica i popadalo za čas na kamenje, glasno kriješteći čir . . . čir . . . , pa se opet uzdiglo i sletilo nekud dolje u dolac. Bijahu to čavke galice, crna perja, a žuta kljuna, stanačice vrletnih kukova i glavica Crnopca.

I za nas i za maloga konja bušaka uspon je dosta tegotan. Ali mali bušak je pametan kao čeljadi. Kad mu dojadi uspon i teret, zastane pred strminom, pa zavrne glavom, tražeći, gdje mu je gazda. Kadšto se okrene i hoće natrag niz brdo ili u stranu, da olakša sebi muku. Onda opet zakrene u kaki šumarak, a Miće mora da uhvati ular i da ga neko vrijeme povede, dok se put popravi, a strminajenja. Kad stignemo na kakav ravnjak, gdje se lakše hoda i nosi, mali bušak ne treba vodića, ide sam od svoje voje. Putem svaki čas stane, pa brsne gubicom koju travku ili grmić. Mora i on da počine, ima već svoje godine. Prošao je već sedamnaest godinu života, a to je za konjče već velika starost, jer konj ne živi duže od 25 godina . . .

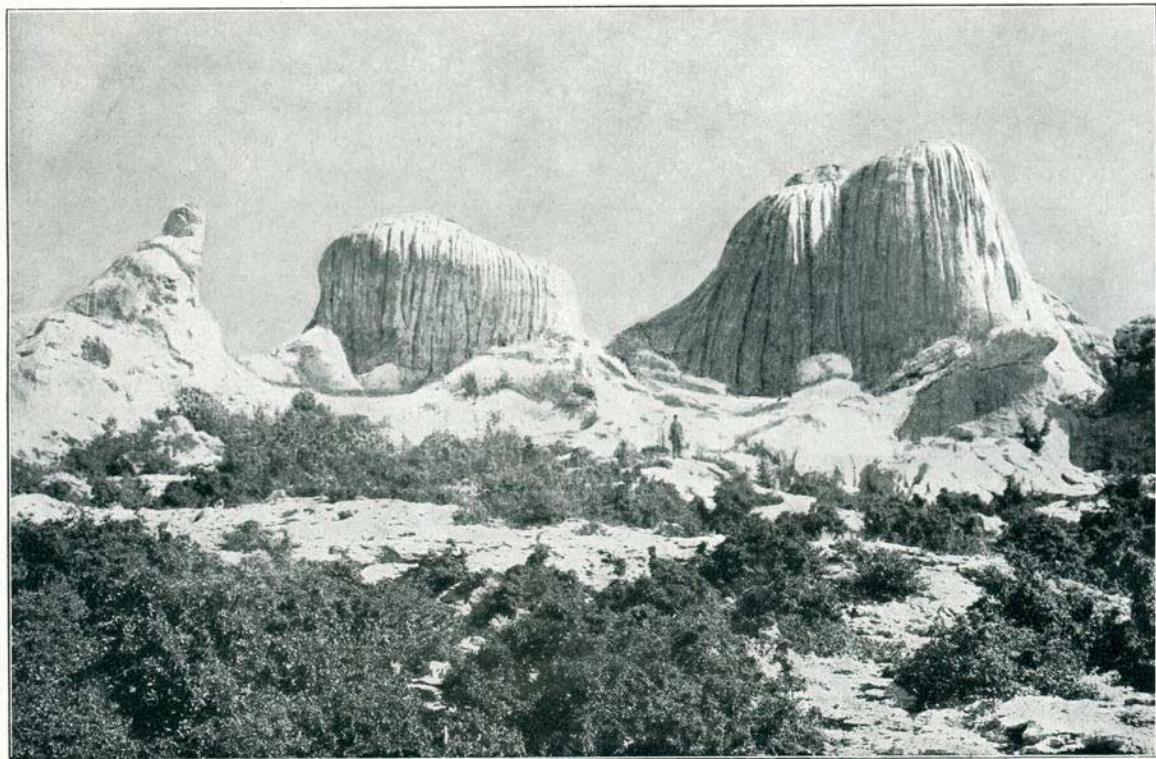
Napokon se ispnemo nad dolac Rukatnovac ispod Starca Bunara, gdje je stan Špire Sekulića iz Muškovaca. Premda je dolac vrlo dubok, jasno sam raspoznao, da je stan samo malo prigradjen uz kamen, a pokriven bukovim granama, koje su pritisnute kamenim grumenjem, da ne bi bura odnijela natkrovak.

Svašta smo sa glavice izvikivali, dok nas je čula Mara, žena Sekulićeva i njen čoban Dragija, sin Stevana Lajića iz Muškovaca. Na koncu ugovorimo, da nam Dragija iznese na brdo kiseline . . . I jedva što smo pali u hladovinu malog bukovog šumarka na sedlu, rastovarili i 'privezali našega bušaka za bukvić, eto već i Dragije sa kiselinom u drvenoj zdjeli i sa dvije jošte nove drvene žlice. Svaki je sada imao svoje veselje: bušak je pohleplno brstio bukov list, a mi smo laptali ovčiju kiselinu, ma da je malo udarala paljevinom po dimu. Onda nagradimo i otpustimo čobana, pa legnemo na čas u travu . . .

Jedna cikada razglasala se u sjaju sunčanom u sav glas, pa striže kao da netko pili sitnom pilom tvrdo drvo. Neki skakavac hoće da ju oponaša, pa se muči, da u malom pogodi njezin zaglušni i jednolični žagor, koji uho slaže u slogene: čiri . . . čiri . . . čiri . . . Odnekud se čuje i klepka, dočim u blizini šušti granje, jer lahor čarlija i prijatno rashlađuje zrak. Miće mi tumači, kako je lijepo u planini, ali čeljadi ne smije da bude samo, mora da ima druga, barem konjče, psa, a i sjekiru, jer crna goranika nadnije sama . . .

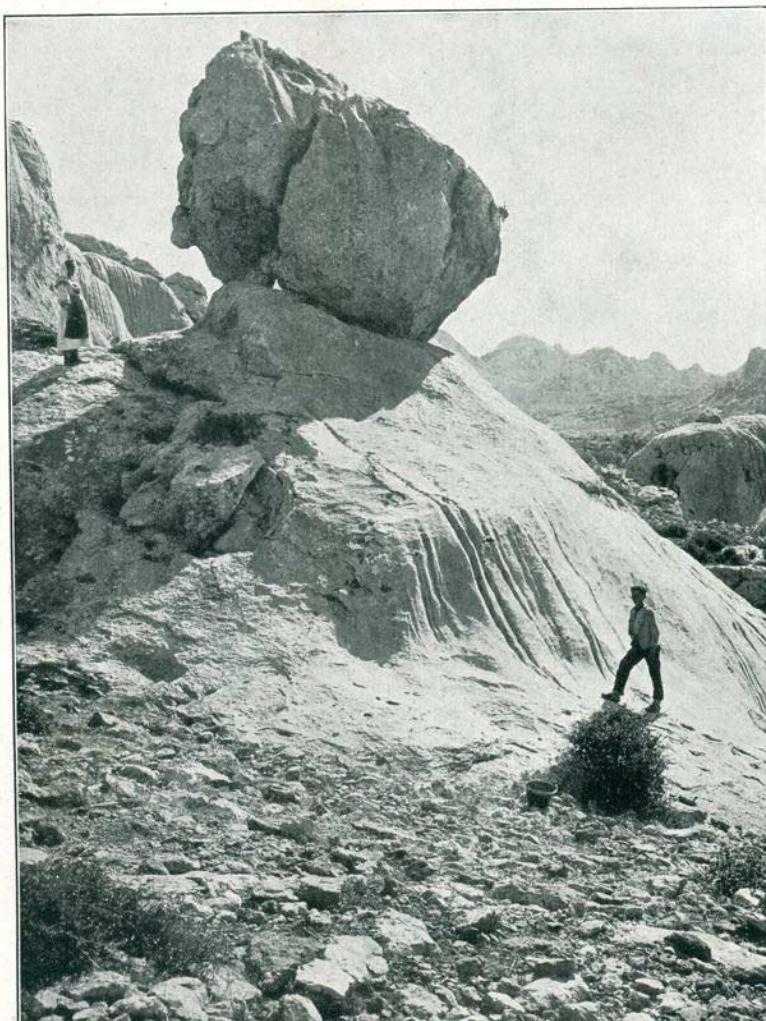
Nedaleko našega plandišta ima jedan glavičasti kuk, sa kojega je pukao divotan pogled s jedne strane na Tulove Grede i Sveti Brdo, s druge na Crnopac. Ispnemo se svaki na jedan vrh litice, ti zasjednemo, pa opet uživamo, isčekujući drugove. Pogled na n neprestano istražuje krševito i duboko prodlje, ali nigdje živa stvora. Postajemo i nestrljivi, ma da znamo, da čekamo prema dogovoru na spojci između Starca Bunara i Zagajljenia i da naši drugovi moraju proći oni n dubokim prodljem. Napokon Miće sadje sa kuka i stane se uspinjati na okolne bregove, ali ni odanle ne vidi nikoga, a kad zaziva, odgovara mu samo jeka. Onda ga smete jedna žena, koja je nenadano pred njim iskrsla, a koja je donijela glas, da je neki čoban na Tavanu vidio četvoricu ljudi, gdje planduju i čekaju. To su očito naši, pomislim i ja, — bit će ipak, da smo se zaišli . . . Ali jedva, što sam to pomislio, zagledam sa kuka naše dolje u kotlini, kako se mučno probijaju kroz krš nekoga kamenjaka. Trebalо je više od pola sata, dok su stigli u prodlje ispod nas. Izmučeni nisu se htjeli verati k nama gore u sedlo, kako je bilo dogovorenog, već smo se opet izvikivali i teškom mukom na veliku daljinu sporazumjeli, da ćemo se sastati u dolcu Koritu, između Čelavca i Razvršja.

U Koritu imadu svoje stanove porodice Dragičević, Švelja i Sekulić iz Bilišana. Oni stoje u neprestanoj raspri sa Ličanima, jer su u Koritu ličke košanice, pa Dalmatinci smiju da pasu istom onda, kad Ličani pokose.

JUŽNI VELEBIT: KUKOVI NA SJEV. STRANI PROSENJAKA.

FOTO: DR. R. SIMONOVIĆ.

JUŽNI VELEBIT:
ČUČAVAC NA
PROSENJAKU.

FOTO: DR. R.
SIMONOVIĆ.

Korito je dosta prostran dolac, u kojem imade pored sitnogorice i krupnije šume. Nedaleko kod Repiština imade i vrelo Vodice, koje bude samo za kišom do tri nedelje, onda presuši. Stanari dolaze u Korito o Antunovu, a odlaze oko Male Gospe, kadšto i prije, ako nema »vatre« (sunca).

U Koritu smo neko vrijeme proveli u razgovoru sa stanarima, koji su nas poslužili vodom, kavom i kiselinom. Kad je nestalo kave, dr. Simonović dade natočiti vode u sud od kave i uze tu pocrnelju vodu piti, sve mljeskajući od naslade jezikom, a govoreći: »Baš vrijedi, to još nikad nisam pio!« Dok je to govorio, pri-vuklo se do njega jedno posve golo dijete, živi dokaz ove puste sirotinje, što u gudurama Velebita traje svoje dane. Još smo u Koritu slikali stanare Sekulice sa jednom starom ženom, koja je imala na sebi narodno vezivo osobite ornamentike.

Oko tri sata po podne krenuli smo dalje preko Drage u Jasle, gdje je stan Save Simića iz Muškovaca. Ovdje smo putem digli jato jarebica i duž se zadržali kod jedne oveće lokve, koju smo zajedno sa našim bušakom slikali.

Sunce je nemilo palilo, sav krš sjac se u bjelilu tako, da su me oči boljele, dočim se na meni sve lijepilo od znoja, a i vrat mi je bio nagorio od sunca, pa sam ga pljunkom liječio. Kroz ustajani vreli zrak čula se samo zrika skakavaca i zujanje muha...

Krasnim bukvicom srednje starosii, u kojem imade po tlu mnogo krša, ispelisao se na Razvrsje. Na velikom proplanku zatekli smo više stotina glava ovaca i čobana, koji je svirao u dvojnice. Pozvali smo ga, da ga pitamo za put u Prosenjak, jer smo se našli na raskrsnici.

Započeo je slaz niz vrletnu stranu, pravi velebitski lomivrat. Naš mali bušak teško je strmom kosinom silazio preko klizavih kamenih ploča, a smetao mu je i krš drobljenac, u koji je duboko upadao. Divio sam se bušaku, kako mudro staje i kako nogama tlo ispituje, da ne upadne ili posrne. Kadšto se sav zgrbio i uvio, da ne izgubi ravnotežu pod teškim bremenom. Ni nama nije išlo bolje, jer klizave ploče nisu podnosile čavle, a u krš drobljenac zapadale su noge do gležanja.

Ovako silazeći opazimo u kršu jednu malu kod ovaca i pridjemo k njoj, da je pitamo za Prosenjak. Pitamo je takodjer za ime. Znade, da se zove Marta i da je iz Muškovaca, ali prezimena ne zna. Jošte znade i to, da su joj žandari ubili oca, dok se jošte nije rodila. Poslije smo od stanara na Prosenjak u doznavali, da je Marta dijete Mijata Milanka, koji je bio siledžija i koji je hajdučio sa Miljkom Pupovcem iz Bilišana te robio narod. Kad ga zatekoše oružnici u stanu, nije se htio predati i tako je platio glavom.

Sa Razvrsja sašli smo u Dragu, gdje su četiri stana Petra, Ilije, Ćire i Miće Milanka iz Muškovaca. Draga u mnogom sjeća na Dundović pode u sjev. Velebitu. Ima u njoj mnogo kukova, od kojih je najveći Gakov Kuk i Ražovac ili Ražović Kuk na prelazu Drage u Medjeđovaču, a ima i Gakov Duman.

Ali Draga imade jošte nešto, što nema cito Velebit: najdublju i najstrašniju jamu strmoglavnici ili propast Mamet, koja se ogromnim zjalom ruši u tamnu utrobu zemlje, po računu dra Simonovića u dubinu od 700 m. Mamet je bezdanka u donjoj kredi jajasta oblika, u koje kraća os mjeri oko 30 m, dulja os oko 60 m. U njegovim brinama (na rubovima zjala) raste najviše javorić, grabići i crnograbići. Mamet se zove zato, što je tako strašan, da može smamiti svako živo stvore, ako se na nj nadnese.

Mi smo pobacali u Mametu svu silu kamenja. Ustanovili smo, da je na jednom mjestu dublji, jer se jedan put mora da izbroji 10, drugi put 20, dok se čuje pad kamenja u grotlu. Gdje koji kamen udari u dvije stanke, po čem bi se dalo zaključiti, da su u bezdnju dva tavana. Stanari u Dragi kažu, da čeljade mora potrošiti 20 besjeda, dok padne kamen na dno. U Mametu se legu golubovi

jamari, sokoli kliktari (Turmfalke) čavke galice (Alpendohle) i veliki kosiri (Cypselus melba, Alpensegler).

Dok smo stajali na rubu grotla, nalijetala su upravo ogromna jata ovih ptica, najviše jata kosira uz zaglušnu ciku. Ali mnoge ptice su takodjer izlijetale iz bezdanke, dok smo bacali kamenje, ili strmoglavce u nju padale unatoč kamenja i naše blizine. Kosiri su gotovo jurišali na nas. Domalo sam sebi objasnio i razlog, kad sam po stijenama u zjalu smotrio njihove mladiće, koji su se samo micali i krilima leputali, jer jošte nisu bili voletari. Dobar lovac mogao bi pred Mametom u času pobiti na gomile ptica. Ptice se u njem legu, jer nitko ne može do njih, ali i radi prijatne hladovine, koju vole, naročito za ljetne omare.

U okolišu Mameta imade takodjer više dubokih vrtača, usjelina i ponora, koji su nastali po svoj prilici u isto vrijeme kao Mamet.

Iz Drage se ide mimo Ražova u Kuku u Ražovi Dolac pa preko Medjedovače u Prosenjak.

Put niz Medjedovaču vrlo je tegotan, jer se prelazi preko širokih ploča krednoga konglomerata, koje su klizave i izlizane, a strmenite. Korak je po red najveće planinarske vještine nesiguran kao za poledice na kosini. Neprestano se spuzavate, skupljate i grbiti na tom neobičnom pločniku. Najviše muke imao je onet naš dragi bušak, koji je pod teretom skupliao sve četiri noge na jednom mjestu kao koza, da se kako tako uzdrži. Mile bijaše u brizi, da ne ulomi noge. Na kraju slaza bušak je i posruuo, ali nije pao...

Napokon smo uhvatili mekanu travnatu kosinu Prosenjaka. Tu se začudo omakao dr. Simonović i pao kao od puške, zadržavši se u padu dlanom desnice. Brzo ga podigosmo, a on pipa lijevicom desnicu u pregibu šake i reče: »Nisam slomio ruku!« Odmah nam se razvedrilo lice.

Na Prosenjaku imade devet stanova, sve sami Jokići iz Zatona.

Već se mrač spuštao, kad smo se zamorenici doturali do prvoga stana. Tu nočesmo izvikivati Grigu i Špiru Jokića. Na našu viku izašao je doskora Špir u susret i prepoznao dra Simonovića, kojega je pratilo po južnom Velebitu trije 15 godina. Od Špire smo doznali, da je Griga poštari u Obrovcu.

Na ledini pred Grginim stanom udesili smo plandište. Nanjeli smo sijena, biljaca, kaputa i ogrtača, i eto nam ležaja. Dok mi tako u poslu, a Špir se osmehuje: »Ovu kamaru (sobu) odredit ćemo malo skuplje!« Došla je i večera: voda, varenika, crna kava, konzerve, pa cigarete, čavrjanje... Dr. Poljak izvukao je iz naprtnjače plosku sa vinom, što ga je nosio u potaji jošte od Gračaca, pa svakome utoči i prevari, da je voda, a Sarinić iznenadjen cmokne jezikom, pitajući, iz koje je to kamenice...

Na Prosenjaku bilo je živo do kasne večeri, jer su se posljednji čobani vraćali kući oko deset sati. S njihovim glasovima, 'blejanjem ovaca i lavezom pasa smirili smo se u mirisavom sijenu. Svu roć sjala je puna srebrena mjesecina... Ne znam, kako je bilo s mojim drugovima, ali ja nisam mogao dugo usnuti u ovom čarobnjom otaistvu noći, koju su prekidali samotni glasovi. Ležao sam uvijen duboko u sijenu, zureći pogledima u daleku nebesku pučinu, po kojoj je duh neumorno bludio za tajnom svemirske veličajnosti... Jedan pas neprestano je lajao na mjesec a drugi mu se ozivao iz velike daljine. Kadšto je tugaljivo negdje u kukovima začukao čuk, zaklepatala u toru klepka, zanukala krava, zablejala ovca... U ovom raspoloženju svladao me je napokon umor. Prema zori svi smo se na ležljima namještali i umatali u sijeno i počivalo, jer je bilo osjetljivo zahladilo.

U jutro smo se oprostili od naših pomagača iz Gračaca, koji su se vratili svemu dom, dok smo mi izašli u okolinu Prosenjaka, da slikamo njegove kukove i kamenice. Prosenjak je nada sve slikovito krško polje, okruženo kukovimā, od kojih četiri stoje u sjevernoj strani, a medju njima najznačajniji Čučavac, pa do njega jedan kuk, koji sliči likovici. Povrh Prosenjaka u istočnoj strani stoji već spomenuti Ražovi Kuk. Pitomiji pristranci Prose-

njača, koji nisu buri na dohvatu, obrasli su oskudnom niskom zeleni, u kojoj uspijeva grabić, crnograbić, klenić i drenić.¹ Prosenjak imade također četiri kamenice sa izvrsnom vodom...

Maloga bušaka, koji je kroz vrleti do Prosenjaka prenio naš teški prtljag, nisam do danas zaboravio. Pogladio sam ga na oproštaju rukom i podao mu rukovet sijena...

Duž sjevernoga i srednjeg Velebita.

Dr. Branimir Gušić

Zagreb.

Naši planinari rijetko posjećuju Velebit, a i oni pojedinci, koji zadu u labirint njegovih vrhova, tek kratko vrijeme ostaju u planini, jer silaze bilo u Primorje, bilo u Liku. Senj, Jablanac, Karlobag, pa Starigrad i Obrovac u Primorju; a Krasno, Gospic, Medak i Gračac u Lici, glavna su ishodišta za velebitske ture. Posljedica je takovoga sistema, da se uvijek posjećuju samo neke skupine vrhova, dok veliki dijelovi Velebita ostaju posve nepoznati i neistraženi.

Zato je bila moja davna želja preći čitavim bilom Velebita od Senja do Zrmanje, ne silazeći niti u Primorju, niti u Liku. Naravno, da se na takovom putu čovjek mora odreći svake udobnosti, mora gotovo čitavo vrijeme kampirati u šatoru, a svoj želudac udesiti na primitivnu hranu velebitskih čobana: vareniku i palantu.

Tu sam namjeru najprije pokušao izvesti u južnom Velebitu, gdje je stvar i donekle uspjela, kad sam god. 1922., u društvu poznatih naših velebitaša, Dr. Poljaka i prof. Heneberga, prošao bilom čitavi kraj od Tulovih Greda do Dolaca.¹ Ipak je preostao još čitav sjeverni i središnji Velebit, čitav kraj od Senja do Dolaca! Tek ove godine pružila mi se prilika da i tu moju davnu želju ispunim. Kako u zadnji čas prijatelj Paulić nije dobio dopust, spao je naš trifolium samo na dva člana: prof. Marijanu Henebergovu i mene.

Ja sam čitav naš put pomno pobilježio, pa ga evo sada, na zamolbu mnogih prijatelja, u potpuno kratkoj, bedekerskoj formi, objelodanjujem. Budući, da zasada još nemamo planinarskoga vodiča za ovu našu najlepšu hrvatsku planinu, to će ovi reci možda ipak moći poslužiti kao kratak putokaz za najdulju, ali i najlepšu hrvatsku turu, za prelaz Velebita bilom od Senja do Starigrada.

I. Od Senja preko Oltara, Jezera i Lubenskih Vrata do Štirovače. — 12 h. — Od glavnoga trga u Senju (hotel Zagreb, Ožegovićianum) kroz Vela vrata drvoredom prema Senjskoj dragi. Kod gradske rampe d. mostom preko potoka (ljeti samo malo vode), te I kamenim putem užbrdo na rebro. Ovdje I (d. divan pogled na Nehaj grad, Senj i more) hrptom, sve slabim kolnikom do vrha Trbušnjača i dalje uz kamenu ogradi borovoga nasada uz Paškvanovac do kuća naselja Dolac. $1\frac{1}{2}$ h. Dalje d uz kuće preko rebra i polja do zadnjih kuća Dolca, te i opet d kamenim putem užbrdo. Doskora ostavljamo taj put, te idemo I na hrbat Ljubeške kose, te u suncu i kamenu po slaboj, zapuštenoj, jedva vidljivoj stazi lagano užbrdo, uz prekrasne poglede na Jadičevu planu, Vratnik, Orlovo Gnjezdo, Veljun, Alino bilo, na naselja pod Jadičevom plani, na Hrmotine i Morlački konao s otocima. Dalje tom zapuštenom stazom na kotu 1019, te iza nje na kolnik, što se s d uspinje iz Hrmotine. 1 h. Tim kolnikom kojih 50 koračaja I, te kod ogradi na livadi, d ponad ogradi putem, a zatim d stazom, sve na s strani Prologa, po košanici, do sedla. Dalje stazom I, u i smjeru po košanici, uz I obronak ponikve, sa prekrasnim pogledom d na more, do sedla i kolnika, što dolazi I iz Batinovice. Tim kolnikom nizbrdo oko Cu-

¹ Vidi Hrv. Planinar 1923. p. 49.

k o v c a , te l preko polja, i malo u z b r d o , pa uz lokvu ponad Tuževca, sve i smjerom. Pošto je s l pridošao put iz Tuževca, ponad Rakite na sedlo između Lumbarde i Visibabe, te l uz obronak nizbrdo do ceste iz sv. Jurja i do gostione Ane Samardžije na Oltarima. 2 h.

Od gostione Ane Samardžija par koraka cestom u z b r d o , a onda prvim kolnikom d po rebru iznad početka Krasa n s k e d u l i b e (l), najprije među košanicama, a posle u lijepoj miješanoj šumi pomalo u z b r d o . Na prvom raspuću ostavljamo naš dosadanji kolnik, što se dalje l spušta u Krasno, te se uspinjemo d, sve šumom, u z b r d o do krasne planinske košanice u dnu ponikve, zvane Razboj l h . Dalje l u z b r d o i doskora do sedla kod Božine Plani. 10'. L lijep pogled na planinsko naselje Skorupov dolac, a d na Bašku, more i goli Negnijil. Dalje sve najlevijim putem u pretežno bukovoj šumi lagano u z b r d o , a onda čas gore, čas dolje, pa onda opet ravno, sve u šumi ji smjerom. Nakon dobrih 1 h hoda primamo s d put, što dolazi iz Zavižana, a mi zakrećemo najprije l, a onda d, uz nekoliko prekrasnih zabitnih cvjetnih paškula, te stižemo za dalnjih 35', pošto smo prošli malo sedlo, do velikog kompleksa košanica: Jezera, što su prekrile čitav niz ponikava. Odavle se pruža prekrasan pogled s l na d: Ivanđinac, Nadak bilo, Mali Rajinac, Zavižan (1638) i Zavižanski Pivčevac (1676.). Spustivši se stazom na malo sedlo, dolazimo do raskršća. D preko košanica, dnom uvale, vodi put do stanova na Zavižanu; ravno, u dosadanjem smjeru u Lomsku dulibu, dok mi krećemo l nizbrdo. Prelazimo kraj nekoliko stanova, i pošto smo s d obašla 4 strme vrtline, uspnemo se na malo sedlo, te l strmo nizbrdo u dno vrtače do lokve zvane Veliko Jezero. 30'. Ova voda nikada ne presuši, i ako dođemo ovamo koncem juna ili početkom jula, dok još nema čobana sa blagom, onda je voda i posve dobra za piće. Dalje d u z b r d o na malenu kosicu Položina, te s l strane vrtače zvane Puževica do raskršća na sedlu. 10'. L vodi dosta zaraska, crveno označena, staza niz Nadak bilo u Krasno; d crveno označena staza na Mali Rajinac, odnosno preko Lubenskih Vrata na Alan; a dalje u našem dosadanju smjeru uz obronak velike ponikve Malo Jezero, preko Katalinac vrha na Veliki Rajinac (1667).

[Iz Krasna na Jezera. z Krasna cestom dalje do sela Samardžija (gostione Blaž Vukelić). 20'. Od Vukelića crveno označenim putem d u z b r d o , najprije kroz selo Aniće, a onda izašavši iz sela, nešto l strmo u z b r d o dnom Aničdrag. Ušavši u šumu, zakrećemo l nad košanicom Konacina (l lijep pogled), a zatim d u z b r d o , sve krateći okuke. Skoro dolazi s l direktni put iz Krasna, zvan Grginavlaka, a mi se i dalje strmo uspinjemo, krateći okuke, najprije u jelovoj, a kasnije u bukovoj šumi. Za 1½ h izlazimo iz šume na usjeklini Nadak bila zvanoj Zaraz. Zavivši l, prolazimo nad ogradom među košanicama (l Samardžić Plešivica, d Jakovljeve Bukve), zatim krećemo d preko košanica u z b r d o (d najprije za Torom, a onda čitav ostali vrh Vukelić Stanje; l Raketina i Jakovljeve Lastve), te iznad pastirskoga stana na gore opisano raskršće. 15'.]

Na tom raskršću idemo u iz smjeru putem Lubenskih Vrata. Pratimo slabu, dosta zaraska stazu usred košanica po malenoj kosici Vukelić Lomivrat, sve slijedeći izbljedjelu crvenu markaciju. Ostavivši kosicu, idemo dnom neke dolinice, te uspevši se na malo rebro, preko ponikve uz zapušteni stan (l) do šume. 15'. Ovdje postaje staza jasnija, te nas vodi, pošto smo prošli malenu čistinu Jelice, sve lagano u z b r d o u krasnoj miješanoj šumi, za 6' do livadice Generalski dolac i do raskršća. L. u z b r d o vodi crveno označeni nogostin na vrh Maloga Rajinca, a d se nastavlja naša dosadanja, takodjer crveno označena staza, u smjeru Alana.

[Na Mali Rajinac (1699). — Staza počinje na donjem l (i) u glu livadice Generalski dolac, te se uspinje miješanom šumom najprije ji, a onda sve uz obronak gotovo čistim i. smjerom. Za 12' dolazimo do proplanka navrh stijena, s kojega je

lijep pogled na Jezera. Dalje položito stazom uz obronak u rijetkoj miješanoj šumi s mnogo proplanaka, te zavivši d uzbrdo do ponikve s lijepom planinskom košanicom. 5'. Dalje i uzbrdo krševitim obronkom za 4' do rebra, s kojega se po prvi puta otvara lijep pogled na Kukove. Na dnu ponikve sniježnica!! Dalje i uzbrdo, mjestimice jedva vidljivim nogostupom na sam vrh. 5'. Prekrasan pogled na Plešivici (1653) i Snježnjak (1610), Zavižan (1633) i Zavižanski Pivčevac (1676), Lubenska Vrata, Istočne i Zapadne Kukove, Lomsku dulibu, Veliki Rajinac (1667), te na Liku, a u pozadini na Veliki Kozjak (1630), Šatorinu (1624) i vrhove srednjega Velebita!]

Od livadice Generalski Dolac j. smjerom, d uz obronak ponikve sa košanicom, a zatim miješanom šumom između ponikava čas d, čas l, sve nizbrdo do dna Velikog Loma i kolnika, što se s d iz Zavižana uz Vukošić-sniježnicu spušta i na Apatišansku cestu u Lomskoj dulibi. 1½ h. Tim kolnikom kojih 10 koraka l, a zatim d uzbrdo stazom, sve slijedeći crvene oznake. Došavši na neko rebro, pratimo ga najpre položito (d se kroz šumu provide Kukovi), a onda strmo uzbrdo do s dala, što dijeli zapadne Hajdučke Kukove od Istočnih, zvanog Lubenska Vrata. ¾ h. Dalje nizbrdo dosta strmo a onda položito u prekrasnom kraju zvanom Plančice, gdje se guste grupe jela i omorika izmjenjuju sa cvjetnim planinskim zaravancima. Između pojedinih skupina drveća ukazuju se pak u svojoj bijelini gole stijene Kukova! Za 20' stižemo do raspuče, gdje i vodi put 'na Lubenovac¹', a d na Alan. Prekrasan pogled na dugu košanicu Lubenovac se brojnim pastirskim stajnovima, na vrhove Vučjak (1588), Gotjak (1606), Mali Kozjak (1466) i najlepši od sviju rastrgani Veliki Kozjak²) (oko 1630). Na j. kraju Lubenovca nalazi se voda Lubenovačka Ruja. Od druge polovine jula stanovi su naseljeni, pa čovjek može da dobije sira, palente i varenike. Mi krećemo d crvenooznačenim alanskim putem najprije nešto uzbrdo, a zatim l uz obronak Goljak-a do ceste, što sa Bevandovca, odnosno Lubenovca, preko Grebalista i Smrčevca vodi na Alan. Njom d, tel i ponovno d do proplanka uz cestu. 15'. Ovdje i vrlo zaraslim slabo crveno označenim nogostupom nizbrdo uz obronak do dna uvale, gdje dolazimo na utrt put, što silazi uz Lubenovačku Riju sa Lubenovca. Njim d dosta strmo nizbrdo u Vranjkovu dragu, te l dnom drage do velike košanice u ponikvi! Iza nje još kojih 50 koraka do raspuća, te d utrtim putem uzbrdo, a zatim l sve rebrom među ponikvama i dulibama, sa prekrasnim pogledima i kroz šumu na nebolične stijene Velikog Kozjaka, do Apatišanske ceste. 1 h. D cestom lagano uzbrdo, te pošto je s l pridošla cesta iz Bakovca, do Čistine Mrkvišta i raskršća. 20'. Naša dosadanja cesta uspinje se dalje d na Alan, dok se mi l prečacem, pošto smo nekoliko puta presjekli cestu, strmo spuštamo do vrela i šumarske kuće na Štirovači.³ 20'.

II. — Od Štirovače preko Opaljenog brda i Dabara do Oštarija. — 8 h. —

Cestom sve j. smjerom, te za ca 12' (1½ km.), na mjestu gdje cesta skreće malo l, d crvenooznačenim putem u lijepoj ali rijetkoj crnogoričnoj šumi za nekoliko časaka do Jovanović Padeža. Prekrasni pogledi na tamne skupine jela i omorika i male košanice. Dalje stazom preko Padeža u i smjeru na osamljenu omoriku, te i opet šumom za 5' do stanova na Crnom Padežu. Lijep pogled i na Maniti vrh (1376) i d na šiljatu travnatu glavicu Šatorine. Prešavši među drvenim ogradama u j smjeru košanice, dolazimo na j kraju Padeža do raspuća. 3'. D kreće rubom šume crvenooznačeni put na Šatorinu, a l staza na šumsku cestu, što vodi Klepinom dulibom put Sundera.

[Na Šatorinu idemo od ovoga raspuća d uz rub šume, jz. smjerom do potoka Slatka voda. Najprije uz njegov tok, a onda i šumom prilično strmo, uz ne-

¹ Vidi Dr. Poljak: Lubenovac, Hrv. Planinar 1925. p. 93.

² Vidi Dr. Krajač: Na Velebitu, Hrv. Planina 1922. p. 75 i Veliki Kozjak, ibid. 1922. p. 17.

³ Vidi Dr. Poljak: Štirovača, Hrv. Planinar 1922. p. 22.

koliko vrela, pa sve strmije i stranom brda do Dokozin plane (1259 m.). Ovdje ostavljamo naš dosadanji kolnik, koji d preko Orbazovca i Buljine silazi u Primorje, te krećemo i u šumu (livada ostaje na d). Najprije idemo malo gore, zatim kratko dolje, pa onda opet gore, dobro utrtom šumskom stazom, sve lagano se uspinjući i obilazeći samu Šatorinu do njenoga ji rebra. Ovim rebrom sada strmo gore do košanica d onda uz i pobočje (d je sve zaraslo klekovicom) na vrh. $1\frac{3}{4}$ h. S vrha lijep pogled na more s otocima, Visočicu (1619), Sadikovac (1286), Metlu (1287), Kizu i Dabre, te na Kukove sjevernoga Velebita i tamne crnogoričine šume!]

Od gore spomenutoga raspuća na Crnom Padežu, gdje se d odvaja put na Šatorinu, dolazimo i za nekoliko koraka na šumsku cestu. 25' od Štirovače. Dalje sve šumskom cestom, najprije lagano uzbrdo, a onda položito, u krasnoj ali rijetkoj šumi Klepine duljibe. U oštroti okoli uspnemo se nešto d uzbrdo (d prečac), te nastavimo opet položito, sve i smjerom. Pošto smo prošli dva plankana i pošto se d u šumu odvojio puteljak, prestane kod 7 km. građana cesta, a mi nastavljamo šumskim kolnikom uz potocić, u kraju zvanom Sunderi. Više puta prelazimo potok, a podkovanke duboko propadaju u močvarno tlo, puno šaša i mahovine. Pošto smo se strmo uspeli i na neku kosicu, spuštamo se za par koraka strmo opet do potoka i čistine sa humkom i raskršćem. 2 h. L i smjerom, dnom doline, vodi uz potocić kolnik preko Bubenice vrela uz Sunderač u Pazarište, dok mi prelazimo kraj humke preko potoka, te se uspinjemo d iz smjerom. Pošto se iza nekoliko koraka, i odvojila staza u šumu, dolazimo za 4' na rebro brda, zvano Barice. Naš dosadašnji kolnik silazi s druge strane rebra strmo nizbrdo, te se uz veliku planinsku košanicu Tužakovac (1 h), gdje ima vrelo žive vode, zvano Korita, spušta u Radlovac. Mi pak idemo i rebrom u šumu. Za par koraka postaje staza opet jasna, te nas sve z stranom rebra vodi u iž pravcu. Tim se putem nekoliko puta spuštamo i dižemo, sve obilazeći razne vrtače i ponikve, dok se nakon 1 h hoda u gustoj bukovoj šumi, strmo ne spustimo u Bačinski klanac (d nad nama provide se litice Bačin-vrh a). Naš se krševit put počinje ovdje strmo uspiniati u kratkim okukama. A pošto smo s l primili stazu, što dolazi od Rakite, gdje ima voda živulja, uspinjetno se još samo cca 3' do mjesta, gdje naš put, pošto su prestale okuke, zakreće d, posve smjerom z. Ovdje se odvaja i uzbrdo, u početku slabo vidljiva staza, prema kamenitom rebru Opljenoga brda. Tom stazom krenemo i uzbrdo (na kamenu uklesan križ!), te se sa s strane rebra, najprije položito u i pravcu, a zatim lagano nizbrdo, zakrećući sve više na d, spustimo za 10' do rebra i ruba košanice, s koje se pruža prekrasan pogled na more, Budakovo brdo (1318), Bačić kuk (1306) i u Crnu duljibu. Dalje rebrom, uz rub šume, nizbrdo, te za par časa (krasni pogledi d na Bačića kuk!) do rasnuća. I nizbrdo spušta se naš dosadanji put u Brestovacu i Smorčovedolce, dok mi idemo d niz košanicu par koraka do slabo utrte staze. Tom stazom dalje uz obronak do mesta, gdje je popaljena šuma, gdje se staza gubi. Sada treba opet nešto niže d u šumi naći stazu, što se u okukama spušta, da onda, kad postane opet jasnija, zakrene i uza stranu, povrh brojnih vrtača, u prekrasnoj, rijetkoj bijelogoričnoj šumi, sa velikom množinom proplanaka i zaravanaka, smjerom i. Prekrasni i raznoliki pogledi d na Bačića kuk! Spuštamo se mjestimice vrlo strmo i kamenito, dok ne stižemo do košanice u dnu Tomine duljibe. 1 h. Duž Bačića kuka vodi naša dobro utrta staza u Primorje, dok mi idemo do j kraja košanice, gde i na kosici između dviju ponikve, u rijetkoj miješanoj šumi, nailazimo na slab put, koji nas za 3' dovede do druge košanice sa porušenim stanom. Dalje uz taj stan, te d " šumi uzbrdo, sve tim putem, za 15' do hrnta zvanog Bulana kosica. Dalje uz još dvije manje ponikve, te podno Bačića kuka (i duboka ponikva) nizbrdo do polja i kuća u Bačić duljibi. Dalje istim pravcem među ogradama, te uzbrdo preko sedla, i sa d strane Došen Dabre do sedla između Procipa ili Rujičkog kuka i Čelinaku, te uz obronak do kuća i cisterne u

Ravnom Dabru.¹ Najljepši dio srednjega Velebita sa čitavim nizom interesantnih kukova i prekrasnim vidicima!

Od cisterne u Ravnom Dobru uspinjemo se i pravcem među kućama, te u rijetkom gaju, krševitim putem u zavojima uzbrdo do sedla podno Sklopa (935). 15'. Odavde d nizbrdo stazom (ne d rebrom na Sklope!) do košanica i oranica u dnu Bačić Biljevine. Prekrasan pogled na rastrganu Butinovac u pozadini na Kizu, a iz sedla ispod Sklopa, nazad na Bačića kuk, Ripinovac (1107), Procip, Kuk Čelinu, i t. d. Da je stazom među poljima do i kraja Biljevine. 8'. Ovdje treba uz gusti rub bukove šume naći stazu, kojom se d lagano dižemo, u šumi, uz obronak Butinovice. Staza je veoma zarašla, mjestimice jedva vidljiva, te nas, sve lagano uzbrdo, za ca 15' dovodi do utrtoga puta, što se strmo i uspinje iz Crnog Dabra. Lijep pogled d na kukove a i na slikeviti Crni Dabar! Sada d, dosta strmo, po krševitom putu, u zavojima uzbrdo među kukovlma (nazad sve lijepi pogledi na Crni Dabar!) do sedlašca i l do preplanka nad malenom, bukvom obrasлом ponikvom, zvanom Butinovac. 7'. Lijep pogled na Ripinovac i Pačića Kuk! Dalje l strmo ali kratko, u okukama do sedla Butinovače, gdje se put dijeli. 3'. Odavde l nešto zarašlom stazom u gustišu s obronka Butinovače, uvijek po prilici u istoj visini u ji pravcu (d pogled na pašnjake i košanice Velikoga Papratnjaka, kamo vodi put d sa sedla), do golog, travom obrasloga rebra, što dijeli Veliki Papratniak (d) od Malog Papratnjaka (l). Lijep pogled na tornjeve i litice Kize (1128), a malo kasnije na kamenu glavicu Alaginaca (1278). Dalje po tom rebru slabo vidljivom stazom, te došavši do šume, d utrtom stazom na kolnik što dolazi iz Ledenika, odnosno Kučišta. 20'. Tim kolnikom l, najprije kratko uzbrdo, a onda položito do visoravn i do kvea sela Stupačine. Nazad prekrasan pogled na rastrgano stijenje i litice, što se u jednom nizu prostiru od Butinovače pa do Alaginaca! Ovdje sve d povrh kuća, uz ograde, do viela. Dalje d stazom kroz šumu, te kroz livade, sve i pravcem, do šumske ceste, što vodi na Oštarije. 30'. Tom cestom d nizbrdo za 15' do sela Oštarije, na cesti Karlobag—Gospic.

III. Od Oštarija preko Šugarske dulibe do Jelove Rije. — 8 h. — Kod škole I uzbrdo šumskim kolnikom u mladoj bukovoj šumi. Prošavši uz košanicu (l), penjemo se do mesta, gdje dolazimo na prosjek i raspuće. 15'. Nazad lijepi pogledi na Filipov kuk (1055), Alaginac i Kizu! Naš dosadanji kolnik vodi dalje uz obronak prema Sadikovcu, dok se mi i dalje penjemo d po prosjeku strmo uzbrdo. Za 15' dolazimo do litica, te d među njima na sedlo između Sladovačkog brda (l) i Velikog Jelarja (d). 15'. Nazad opet divan pogled na Kizu, Alaginac, Filipov kuk i Oštarijsko polje! Dalje l nešto nizbrdo krševitom stazom za 5' do košanice zvane Dolac, sa prekrasnim pogledom na more, otok Pag, pa na Lipovac (72?). Pezenji Kuk (1065) u pozadini, te Riljev Kuk (1280) i Sadikovac (1286). Dalje dnom košanice, te uz d stranu, jedva vidljivom stazom, iznad Srednjeg Dolca (l nad njim Sadikovac!) do šume. 5'. Sada u okukama slabom stazom l nizbrdo (d su stijene) do malene košanice, i u dnu dulibe do puta, što silazi sa Sladovače. Tim putem položito uza stranu (za čas l pod putem malena košanica) u lijepoj mladoj bukovoj šumi, predjelom Grabrove Strane, a onda dosta strmo d uzbrdo do na kosicu. 15'. Dalje nizbrdo, s d strane malene ponikve, te l dosta strmo ali kratko nizbrdo, pa opet d položito najprije uz obronak, a onda dnom doline, sve u jz pravcu, do malenega proplanka. 15'. Pred nama nad kosom proviruju kamene litice Lipnjaka! Dalje d uz obronak uzbrdo, te pošto smo s l primili put sa Konjevac, za čas na sedlo i za par koraka dolje u Ramino Korito na put, što dolazi d iz Konjskog. 5'.

Tim putem l, sve u ji pravcu, čas dolje, čas gore, obilazeći ponikve, a nazad dosta strmo uzbrdo iznad Medindolca na Šikića kosicu, gdje na l

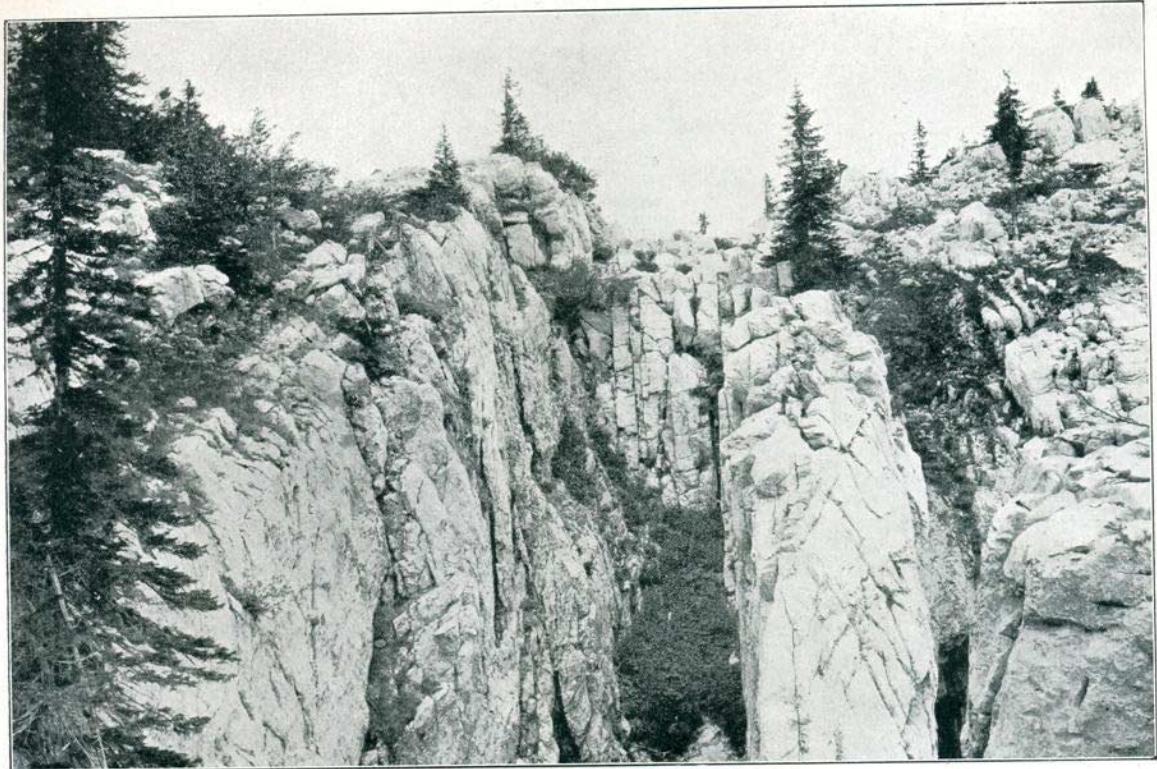
¹ Vidi Gušić: Dabri, Hrv. Planinar 1924. p. 75.

odlazi put, što između Sadikovca i Konjevače vodi u Brušane, odnosno d preko Javorovca (1130 i 1168) vodi u Lukovo gornje. 30'. L malo od puta lijep pogled na Ma'i i Veliki Sadikovac i na Konjevaču. Dalje nizbrdo u dosadanju smjeru, te malo iznad košanice Šikića Jatara, I u uvali kraj puta slabo vrčlo Šikića Ruja, koje obično ljeti presuši. Dalje d nizbrdo (ne d gore), te nad košanicom do raspuća. 4'. D uza stranu uspinje se staza, što kroz Pasji Klanac i Kovacev peć vodi na Bukovu dragu i dalje na Jasenovac, pa preko Ripska u Sugarsku dulibu. Mi pak idemo nešto I iznad košanice nizbrdo, te d uza stranu lagano uzbrdo m'tu ponikvama; zatim kamenitim rebrrom zvanim Žute stijene i opet među vrtačama, a onda malo uzbrdo do raspuća. 25'. D se penje put u Pasji Klanac, a mi idemo I stazom u dosadanju pravcu. L kroz šumu providi se gola glavica Konjevače! Staza se vijuga najprije d uza stranu lagano uzbrdo, a onda dulje vreterna položito u lijepoj bukovoj šumi sa gustom travom, a zatim kratko dolje, pa onda stalno lagano uzbrdo. Kad stižemo na ravnici u sredini korita, prateći gotovo nevidljivu stazu, i došavši do mjesta, gdje u sredini korita stoje stijene, dolazimo, opet jasnjom stazom, do kolnika, što I iz Ružnih draga vodi u Primorje. 1 h. Mi prelazimo kolnik, te se strmo i dalje uspinjemo stazom u dosadanju smjeru. Prolazimo rijetkom bukovom šumom, u gusto travi, do rebra. 12'. Dalje d nizbrdo, te položito uza stranu sve dosadanju smjerom, i obašavši s d strane više vrtača, za 12' do raspuća na malom rebru. Prije toga iz jedne čistinice lijev pogled na kamene litice Konjevače. Dalje d dobro vidljivom stazom uz obronak [napred kroz šumu pogled na Golivrh (1451), Siljevo brdo (1452) i Milkovića krug (1342)] dosta strmo gore, dok neposredno ispod grebena Pasjeg Klanca ne sastanemo put, što se I strmo spušta u Brušane, a d preko grebena u Lukovo. 10'. Mi prosljedimo i dalje u našem pravcu do grebena, te d nizbrdo, obilazeći duboku poniku Žirovinu, stižemo za 25' do košanica na Krugu. Dalje nas staza vodi podno tih košanica sve ra I (divan pogled na Siljevaču, Samare, Stolac, a iz grebena na Pag i more!), te prošavši malenu šumicu Maricu, dolazimo opet na košanice, na mjestu zvanom Ripske, gdje s d dolazi put iz Primoria. 10'. Krasan pogled I na Siljevaču i Šarića dolac, a d na Krivikuk (1304)! Kroz šumu stižemo za 3' do lugarnice u Sugarskoj dulibi. Jedno 50 koraka I od puta pred lugarnicom duboka sniježnica.

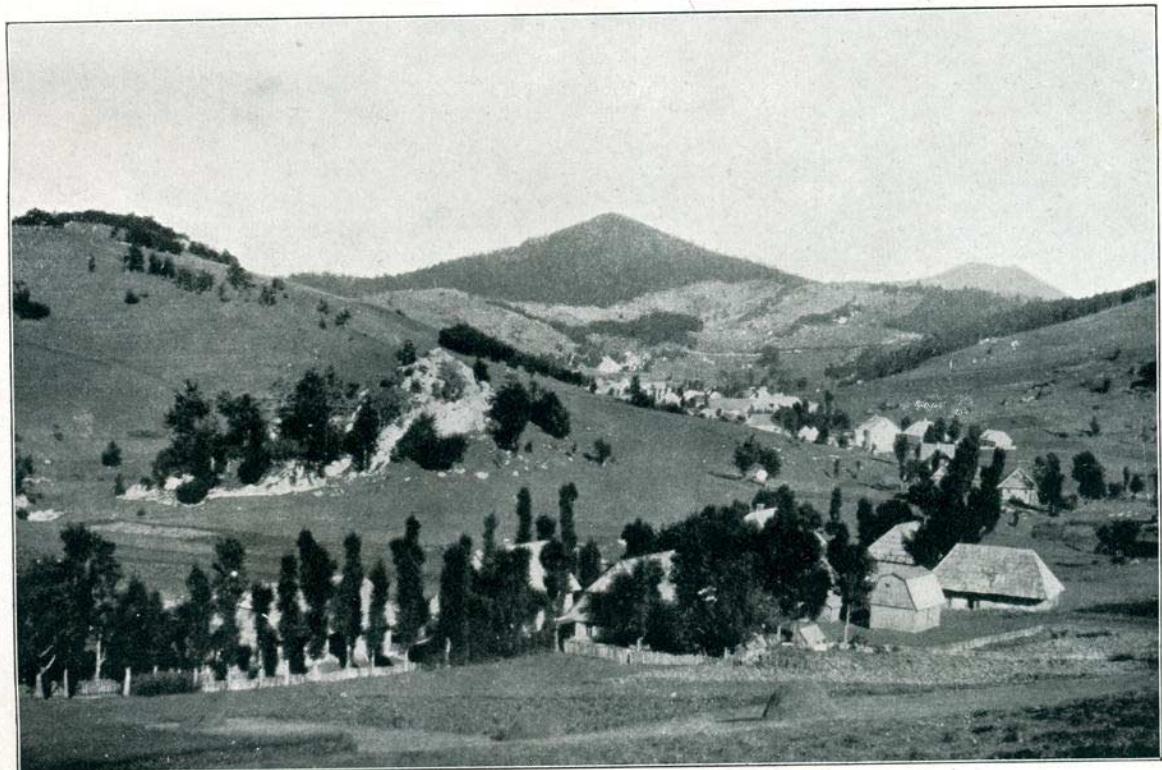
[Na Planu. J nad lugarnicom slabom stazom za 3' do košanica na Planu, odakle je upravo jedinstveni pogled na more, Pag, čitavu sjevernu Dalmaciju sa Zadrom i sa otocima u pozadini; na Simonovića Stapiju (1123), Poljanu, susjedni Stolac (1401) i na čitav niz kamenih glavica, što se nižu sve do mora.]

Od lugarnice u Sugarskoj dulibi I dosta zarasom stazom, uz obronak Velikog Stolca (1401), u bukovoj šumi, te preko nekoliko malenih čistina, sa prekrasnim pogledima prema moru i uz granicu šume, do velikih košanica pod vrhom Velikog Stolca, sa dalekim pogledom sve do Zadra i otoka! 30'. S rebra I dolje po travniku, te kroz šumicu na sedlo između Velikog Stolca i Jelarja. 4'. Divni pogledi! Dalje I uz Jelarje, te stazom u šumi I sve strmo nizbrdo I pravcem do stijena, te d uz stijene do njihovoga kraja, gdje se I ca 10 koraka od steze nalazi sniježnica. 5'. Od sniježnice I najprije dnom malenoga dolca, a onda preko malene ravni, te d uza stijenu mjestimice nešto zarasom stazom za 10' do puta, što iz Rizvanuše vodi preko kose Stolca u Pavčiće i dalje u Sugare. Mi nastavljamo neko 3 koraka niže u dosadanju pravcu sada dobro utrtom stazom lagano uzbrdo (ne d stazom preko rebra!) za 3' na rebro. Preko njega, te d niz travnjake (lijen pogled na Panos (1261) i d na more!), a onda I (ne d našim dosadanju putem na stanove Devčića!) slabo vidljivom stazom na glavicu Malog Stolca (1262). 3'.

Prekrasan pogled na čitav kraj! S I na d: Nad Sugarskim koritom Vela Klepetuša (1315 i 1450); zatim Samari (pojedinačno: 1157, 1207 i

SJEVERNI VELEBIT: SJEVEROZAPADNA STRANA MALOGA RAJINCA. FOTO: DR. R. SIMONOVIĆ.

VELIKA KAPELA: BEGOVO RAZDOLJE (1090 m.).

FOTO: DR. J. POLJAK.

1305 jesu **Struge**; 1359 **Golovrka**, 1386 **Jurin Samar** a čistina pod njim **Trošeljevac**); **Trošeljev vrh** (1442, na vojnoj mapi Poljana), a iza njega **Ravni Samar**; **Visočica** (1619); **Ražanački vrh** (1239), a iza njega **Ploče**; **Bilo** (1312 s dva vrha); **Mirin vrh** (1275); te **Debeli kuk** (1271), pa more i čitavu sjevernu Dalmaciju do Zadra i otoka!

Dalje hrptom, uz otvoren pogled, iznad **Devčića dulibice** nad paljevinom, te l ispod glavice zvane **Stružice**, a iznad **Duboke doline** (l pogled na **Siljevaču**!), te podno stijena, na rebro, pa najprije malo užbrdo a onda sve uz rebro u bukovoj šumi do kamene gavice **Crnog vrha**. 20'. Krasni pogled! Slabo utrtom stazom nizbrdo, kratko šumom, te d na kameni rebro pod **Kukom**. 10'. Krasan pogled, osobito d na stanove zvane **Šarića Cremušina**, te na **Orleći Kuk** do **Panosa**! Dalje sve kamenim rebrom nizbrdo, te zavivši d (l pogled na **Šarića Duplje**) na sedlo pod **Vrkom**, gdje s d dolazi put sa **Cremušine**. 5'. Dalje l u šumi nizbrdo (ne d uz **Kajkaču** u Primorje) do košanice na sedlu, zvane **Plančice**, sa raskršćem. 5'. D jz vodi put uz **Josindolac**, te podno **Kajkače** u **Barić dragu**, a d jji uz **Barića stanove** i **Trošeljevu dulibu** do **Stapa**. Mi pak idemo l nizbrdo, te dolazimo za 3' do stanova na **Šarića duplju** (na vojnoj mapi pogriješno **Duple**, 943). Dalje sve dobro utrtim putem u s pravcu, najprije položito u šumi, a onda nešto užbrdo na kameni proplanak zvan **Posteljica**. 5'. D lijep pogled u **Veliko Duplje** i na **Debeli Kuk**! Dalje u dosadanjem smjeru sve kamenitim putem, te za 15' do mjesta zvanog **Rogića klanac**, gdje s l silazi vrletna staza, što sa **Maloga Stolca** preko **Martića plani** vodi ovamo. Dalje još 5' do lugarnice na **Jelovu Ruju**. Lugarnica je prostrana zgrada sa dva lugara, gdje planinar može lako dobiti hrane.

IV. Od Jelove Rije preko Visočice i Dolaca kroz Paklenicu u Starigrad. — 12 h. — Od lugarnice d, si pravcem užrdo uz obronak, šumom žvanom **Piljevinu**. Pošto smo došli do raspuća, 10', l (d vodi staza preko **Njivice** na **Stampu**) nizbrdo, te položito u bukovoj šumi obronkom **Zelenoga vrha** (l u dnu ponikve stanovi zvani **Palež**, na vojnoj mapi krivo **Šarića duplje**!). Zatim d gore nedaleko jedne košanice (!), te **Suhom dragom** užbrdo do sedlašca zvanog **Hajduk**. 10'. Dalje d uz obronak **Ražanačkog vrha** (1239) sve dalje u **Suhoj dragi** (l se kroz šumu provide **Samari**), te zavivši l, uspinjemo se strmo obronkom **Trošeljeva vrha**. Već pod hrptom odvaja se l staza preko **Jurina Samara** (1386) na **Golovrh** (1359); a par koraka nad njom d staza, što preko **Ražanačkog plandišta** i **Čirjakove drage** dolazi na **Jasiku**. Mi se pak za par koraka uspnemo na hrbat **Trošeljeva vrha** (1442). 25'. Dalje d nizbrdo, najprije uz, a onda na košanicu **Trošeljevac**, te s l strane ponikve (d lijep pogled na **Trošeljev vrh** i **Ravni Samar**), te u šumi d lagano užbrdo do košanica na vrhu **Ravnog Samara**. 15'.

Prekrasan pogled! Čitava lička ravnica, sa Gospićem i karakterističnom **Oštrom** (798); a dalje u pozadini čitavi masiv **Kapele i Ličke Plešivice**. Prama j i strma **Mała** (1455) i **Velika Visočica** (1619); **Ploče**; **Kozjak** (1522); **Dalmatinska Vrata**; **Debeli Kuk** (1271), **Veliki** (1401) i **Mali Stolac** (1262) i **Milkovića Krug** (1342); na **Siljevo brdo** (1452), **Goli vrh** (1451) i **Velu Klepetušu** (1315 i 1450) nad **Šugarskim koritom**. Daleko pak u pozadini pokazuju se vrhovi srednjega Velebita sa karakterističnom **Šatorinom**, a posve na horizontu **Kukovi** i sjevernog Velebita, među kojima oštrosko razabire skupinu **Kozjaka** i **Rajinca**. Na z pak, iza svega toga ne-pregledna površina **Jadrana**, sa bezbrojem otoka i školjića!

Dalje s d strane ponikve na vrhu, te sve travnatim grebenom do najistočnije glavice. Ovdje treba potražiti veoma zaraslu stazu d pod rebrom, te njom, sve i smjerom strmo nizbrdo, a onda zavivši nešto d, na utrti kolnik, što iz **Ćitluka** vodi na **Stampu**, na mjestu zvanom **Maksimova stolica**. 20'.

[Na Stap. Tim kolnikom d najprije položito, obilazeći duboku ponikvu, a onda uzbrdo, gdje odmah na početku uspona nailazimo usred puta u pećini izvrsno vrelo! 20'. Dalje na kosi Kolesarje, te sve j smjerom preko košanice Kajinog Mirila do vrletnih Dalmatinskih Vrata (1032), odakle se po prvi puta otvara pogled na more! Među visokim liticama vodi staza kroz uzan prolaz do sedla, pravih vrata! Dalje strmo i vrletno nizbrdo u niskoj primorskoj bukovoj šumi, a onda prošavši malenu košanicu, još strmije i vrletnije preko glatkih kamenih ploča do stanova na Stapu 30'. Maleno krško polje, posuto stanovima i sa sviju strana zatvoreno impozantnim bijelim kukovima, među kojima se najviše ističe na sz Debeliuk (1271) a na si Simonovića Stapi na (1123), tako prozvan radi svoga naročitoga oblika i u počast našega najodličnijega istraživao a Velebita, starine Dr. Simonovića.]

Tim kolnikom I za 1' do košanica zvanih Poljane i do crveno označenoga puta, što d vodi na Visočicu. Tom crveno označenom stazom d, najprije preko Čistine, a onda u šumi uzbrdo, te po rebru sve u ji smjeru. Pošto smo križali put, što iz Like vodi na Poljanu, zavijemo na malom rebru d dosta strmo uzbrdo do košanice na sedlu između Male i Velike Visočice. 20'. Dalje I uzbrdo još kratko u šumi, a onda košanicama, sve slijedeći crvenu oznaku, na vrh Velike Visočice (1618). 30'. S vrha dalek i širok pogled kao i sa Ravnoj Samari, a na ji sve do Kozjaka (1522), Jelovca (1602), Badnja (1639), Vaganskoga vrha (1798), Sv. Brda (1353) i t. d.

S vrha bez puta ji grebenom nizbrdo na sedlo, te d na stazu i s njom kroz šumu nizbrdo na velike košanice pod Kozjakom, $1\frac{1}{2}$ h, i do utrtoga puta što iz Krušće preko Reljnovca vodi u Počitelj. Tim putem I uzbrdo na sedlo pod Jelovcem (1602), sa lijepim pogledom prema j, te uz nekoliko vrtača nizbrdo na travnati obronak nad livadama između Jelovca (j) i Rudine (s). $\frac{3}{4}$ h. Ovdje d nizbrdo putem preko travnika, te lagano uzbrdo uvijek sredinom doline, dobro vidljivom stazom, po kosici između ponikava, sve šumom na rebro i ponovno nizbrdo, te položito u dolini ispod Počiteljskoga vrha (1551), te preko rebra do košanica zvanih Sniježnice, što su prekrite duboku ponikvu. 1 h. Dalje d stazom uz obronak, sve ji smjerom. Uspevši se malo d u šumu dobro vidljivom stazom najprije uza stranu, a onda kratko po malenoj kosici, te nizbrdo na velike košanice Oglavina i do puta, što iz Počitelja ispod Počiteljskoga vrha i Javornika (1401) vodi na Veliko Rujno. 30'. Lijep pogled d na Kozjak (1522), ji na Badanj (1639), a jz na Veliki vrh Dalje j smjerom u dno dolca, te uz lokvu stazon lagano uzbrdo u šumi do kosice, pa onda kratko nizbrdo u Adin dolac do košanice Male Javornice, te ponovno preko jedne kosice na velike livade Pod Javornikom i do Badanjskih stanova. $\frac{3}{4}$ h. Stanovi leže na z strani polja, uz obronak Badnja.

[Na Badanj (1639). Od stanova i uz obronak stazom u šumi kraj sniježnice do izvora. 30'. Ovdje nailazimo na markaciju, što se uspinje d iz Medka. Sada I strmo u šumi uzbrdo, sve za crvenim oznakama na košanice, te d sve strmo uzbrdo na vrh. 30'. Krasan pogled na Liku i čitav srednji i južni Velebit.]

Od stanova ji smjerom na suprotni obronak, te u šumi u j pravcu uzbrdo. Staza vodi s d strane lokve Mala Rujna strmo uzbrdo, te zakrenuvši l, obilazimo s l strane duboku ponikvu, a uspevši se na sedlašce, spuštamo se postepeno do lokve Velika Rujna, a onda za čas I uzbrdo na prostrano krško polje, zvano Docili Struge. $\frac{3}{4}$ h. Na s strani polja, nešto l poviše mesta, gdje smo izašli iz šume nalazi se sada jedini čobanski stan, gdje se može dobiti sira i varenike.

Doci su važno izlazište za čitav niz izleta na okolne vrhove, kao što su: Višerujna (1623); Debelo brdo (1602); Buljma (1559); Crljeniuk (1563); Babinkuk (1435); Vaganski vrh (1798, na vojnoj mapi krivo Babin vrh); Babin vrh (1760) nad Babinim jezerom; Visibaba; Jalovac (1062); Štirovac (1590) i drugi. Najljepša je pak tura, što vodi bilom južnoga

Velebita preko Vaganskoga vrha i Goliča (1758, na vojnoj mapi krivo Vaganjski vrh), te uz Malovan (1708) na Sv. Brdo (1753) i dalje na Halan.¹

Dalje sve stazom uz stranu, te zavivši d stižemo na put, što iz Medka preko Dolaca vodi u Paklenicu. 10'. Tim putem d za 3' do provale Buljme, sa prekrasnim pogledom u Paklenicu i na more! Dalje u zavojima dobro utrtim putem nizbrdo u krasnoj miješanoj, pretežno borovoj šumi, za 1 h do potoka Brezime, koji je sašao potok Brezimenjača sastaje sa potokom Velike Paklenice, koji je sašao sa Ivinih vodica ispod sv. Brda. Dalje cestom u dnu doline uz potok, sa prekrasnim vidicima na nebotične stijene Buljme, Crvenoga i Babinog kuka! Prošavši i nadasve krševiti i divlji torrento Velike Paklenice, stižemo za 2 h do sela Marasovići, a za dalnjih 30' d preko kršnoga polja do Starigrada i Veršićeve gostionice.

Naše slike.

Dvije slike dr. Simonovića što nam prikazuju dio Prosenjaka opisane su u članku dr. Hirtza »Od Gračaca do Prosenjaka«, pa pobližnja opisa stoga ne donašamo. Slika sjeverozapadne stijene Maloga Rajinca, najvišeg vrha sjevernog Velebita (1699 m) pokazuje nam dio Maloga Rajinca neposredno ispod njegove najviše tačke. Rastrganost stijena sa dubokim provalijama nije obični karakter velebitskih vrhova. Tek nekoji od njih kao Hajdučki Kukovi, Vel. Kozjak, Kiza i Crnopac tega su karaktera; dok su ostale glavice većinom glatke i prekrite košanicama. Vrh Maloga Rajinca neobično je raskidan i razlomljen tako, da pod samim vrhom imamo do 60 met. duboku provaliju, ispunjenu vječnim snijegom, koji nosi sve osebine pravoga firn snijega. U okolo provalije uzdižu se strmo okomite stijene razlomljenih lišća vapnenaca, koje su urešene tamno zelenom omorikom, što podaje cijelom kraju pravi alpinski karakter. Okomito odlomljena

stijena na desnom kraju slike ruši se oko 60 m duboko, a ispod nje je prije spomenuta sniježnica.

Naša druga slika prikazuje nam mjesto Begovo Razdolje, naše apsolutno najviše ležeće stalno naselje 1090 m, Begovo Ruzdolje dobro je poznato planinarima, jer je ono obično polazna točka za izlete na Bijele i Samarske Stijene, naše najlepše i najrastrgnanje gore. Mjesto se smjestilo uzduž ceste što vodi u Mrkopalj, u dužini od preko kilometra. Lijepe zidanice pokrite dašćicama radi like bure, koja je vrlo česti gost u Begovu Razdolju. U naokolo sela same su pitome košanice, koje podaju cijelom okolišu neku posebnu draž i karakter alpinski. Slika je uzeta sa zapadne strane prema istoku, pa u pozadini šiljati vrh je Crna greda, a onaj što se tek malo pomalja je Bjelolasica. Pristup u Begovo Ruzdolje je najzgodniji iz želje stanice Sušice, pa preko Zalesine i Starog Laza u samo Begovo Razdolje. U mjestu se može prenočiti, a za silu i opskrbiti, nu svakako je bolje, da planinari nose potrebnu opskrbu sobom.

Društvene vijesti.

GLAVNE SKUPŠTINE PODRUŽNICE HPD.

Podružnica HPD Krndija u Orahovici održala je svoju ustanovnu glavnu skupštinu dne 21. studenoga 1925. Skupštinu je otvorio predsjednik privremenoga odbora Zvonko Stošić pozdravnim govorom u kome ističe kako današnji vijek uživanja ima malo čiste i prave radosti, pa je potrebno da upozorimo druge, a i sebe gdje

ćemo naći čisto i pravo veselje. Naći ga možemo samo u planinama, gdje smo u neposrednom doticaju sa netaknutom i uzvišenom Prirodom, koja nas oplemenjuje i uzdiže iznad svakidašnjeg životnog vrtloga. Ističe nadalje kako je baš Orahovica svojim položajem i ljepotom okoline podesna, da se njenim ljepotama osvježi i ojačaju prenapeti živci, pa pozivlje sve prisutne da što češće polaze u planine, što će im biti od

¹ Vidi Gušić: Duž južnog Velebita, Hrv. Planinar 1923, p. 49.

velike koristi, a i podružnici, koja na taj način ne će zaostati za svojim ostalim sestraram diljem dalmatinske planine. Iza pozdravnoga govora prelazi se na dugu tačku dnevnog reda na čitanje pravila. Nakon nekih upita S. Jušića i danih razjašnjenja skupština prima pravila u cijelosti.

Prelazi se na treću tačku dnevnog reda, izbor novoga privremenoga odbora. Na prijedlog S. Jušića, izabran je jednoglasno sljedeći odbor: predsjednik: Z. Stošić; tajnik: dr. M. Klarić; blagajnik: R. Engmann; voda: I. Kušić; član odbora: S. Schnur. U nadzorni odbor izabrani su: S. Jušić, Slavka Vanić, M. Matajčić. Novo izabrani predsjednik se zahvaljuje na iskazanom povjerenu i prelazi na zadnju tačku dnevnog reda: eventualija. Član I. Kušić predlaže, da se društvo uz mogne što snažnije razvijati zajednički sastanak članova svake nedjelje u 2 sata poslije podne. Bude li lijepo vrijeme, polazi se na zajednički izlet, u pioletivnom slučaju zabavit će se čitanjem planinarske literature i predavanjima. Dr. Klarić upozoruje, da je Centrala spremna poslati jednoga predavača, koji će uz projekciju slika održati predavanje o jednoj planinarskoj temi. Skupština prima oba prijedloga. Član I. Kušić predlaže, da se članovi zapisu u putnu blagajnu središnjice, koja će im omogućiti lijepo izlete uz male materijalne žrtve. Skupština prima taj prijedlog i odmah se začlanilo u putnu blagajnu centrale jedanaest članova. Zatim su izabrani kao ovjerovitelji zapisnika g. B. Aufferber i M. Ollrom i time skupština završena. — Op. ur. Ovaj je zapisnik zato tek sada donešen, jer ga je podružnica pripisala 24. IV. t. g.

Podružnica SPD u Karlovcu održala je svoju II. redovitu glavnu skupštinu s običajnim dnevnim redom dne 30. III. 1926. Predsjednik S. Balash pozdravlja izaslanika Matice B. Bergera i otvara skupštinu kratkim i jezgrovitim govorom. Predsjednik podjeljuje riječ delegatu Matice, koji pozdravlja prisutne u ime Matice u daljem govoru ističe kulturnu važnost planinarstva i u kratkim potezima daje pravac daljnega rada. Tajnik čita svoj izvještaj o radu društva i upravnoga odbora za vrijeme od pola godine, jer se I. red. glavna skupština obdržavala prije toga vremena. U to je vrijeme podružnica priredila 15 izleta sa ukupno 92 člana. Od tih 15 izleta 9 ih je priredeno s Maticom. Podružnica je imala koncem g. 1925. 214 članova. Podružnica je markirala put na Martinšćak. Tajnik moli članstvo, da se što bolje oda-

ziva društvenim priredbama. Skupština prima jednoglasno izvještaj tajnika do znanja. Blagajnik prikazuje stanje društvene imovine, koja se sastoji od gotovine u društvenoj blagajni u iznosu Din 6.429.01, od iznosa u putnoj blagajni Din 3.989 i fonda za gradnju plan. kuća i skloništa od Din 775.— Društveni inventar vrijedi Din 2.000.—, pa cijela društvena imovina prema tomu iznosi Din 13.000.— t. j. za Din 3.000.— više od prošlogodišnjeg poslovanja. Izvještaj je primljen jednoglasno. Revizionalni odbor izvješće, da je društveno poslovanje pregledano i u redu pronađeno, i to skupština prima do znanja. Predsjednik predlaže, da podružnica prima ime »Martinšćak« što skupština prima. Kod eventualija dolazi do male nesuglasice između pojedinih članova i odbora, koje se nesuglasice izravnavaju nakon govora delegata Matice i time se skupština zaključuje.

Glavna godišnja skupština HPD. »Mosora«. Dne 15. IV. t. g. u gimnaziji održana je prva redovita glavna godišnja skupština podružnice HPD. »Mosora«. Predsjednik dr. Ercegović pozdravio je članove i izrazio svoje veselje nad lijepim napredovanjem planinarstva u Dalmaciji. Tajnik Kortšek izvjestio je o radu uprave i društva kroz četiri mjeseca društvenog života, od osnutka do ove glavne skupštine. Istakao je da uza sve zapreke koje je društvo imalo da u prvim počecima syladava, ono je lijepo napredovalo i oko par oduševljenih prijatelja prirode, koji su pred četiri mjeseca osnovali društvo, okupio se do sada lijep broj planinara. Društvo je osnovalo razne sekcije, od kojih su najagaljnije bile prosvjetno-znanstvena koja je priredila 15 predavanja, izletna, koja je upličila 13 izleta, te fotosekcija koja je sakupila velik broj snimaka sa naših planina i gora. Završio je apelom na članove da porade živo na širenju planinarske ideje u našim primorskim krajevima. Blagajnik A. Seitz izvjestio je o stanju blagajne, a zatim je bila birana ova redovita uprava: predsjednik dr. Ercegović; podpredsjednik Zdenko Bučan; tajnik Kortšek; blagajnik A. Seitz; zamjenik blagajnika i ekonom Vigurić. Odbornici: prof. Girometta, inž. Manola, dr. Rubić, gdjica D. Rosić i poručnik Celegin. U eventualijama opširno se raspravljalo o aktuelnim planinarskim pitanjima. Bilo je zaključeno, da se o Sv. Petru upriliči izlet skupno sa zagrebačkim i ljubljanskim drugovima do Plitvičkih jezera, a u nedjelju ekskurzija do Mosora.

SADRŽAJ: Dr. Miroslav Hirtz: Od Gračaca do Prosenjaka. — Branimir Gušić: Duž sjevernoga i srednjeg Velebita. — Naše slike. (Str. 79.). — Društvene vijesti. — (Str. 79.).

Izdaje »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u nakladi »Nakladne zadruge Hrv. Planinara« u Zagrebu. Odgovorni urednik: prof. dr. Josip Poljak.

Tisk: Nadbiskupske tiskare u Zagrebu.